

Долбоор Европа Биримдиги
тарабынан каржыланат

Жамааттык ЖМКлардын Бирлиги

ТЕКШЕРДИМ!

Internews
в Кыргызстане

Акмат менен Ташматтын күндөлүктөрү

Сценарийдин автору
Эльмира Токтогулова, медиаэксперт.

Кымбаттуу достор!

Бул Акмат жана Ташмат. Алар эң жакын достордон - айылдын карапайым жигиттери: Акмат сабырдуу, окууга абдан жеңил, токтоо, эстүү, ал эми досу Ташмат абдан эмоционалдуу, ишенчээк жана ушундан улам кызыктуу жагдайларга көп кабылат. Айдана алардын кошунасы жана досу, ал сезимтал, ар дайым жардам берүүгө даяр. Апаке - бул Акматтын акылман, тажрыйбалуу апасы, пенсиядагы дарыгер. Апаке да окуяларда маанилүү ролду ойнойт. Ал эми Майрам менен Сайра – Акмат менен Ташматтын жубайлары.

7 сериядан турган комиксте айыл турмушун чагылдырган башка каармандар да пайда болот. Келгиле, алар менен чогуу биз медиа жана маалыматтык сабаттуулукту жогорулатуу жолунда кызыктуу окуялардан өтүп, сабаттуу болууга үйрөнөбүз!

7-серия: "Жаңы кесип — блогер"

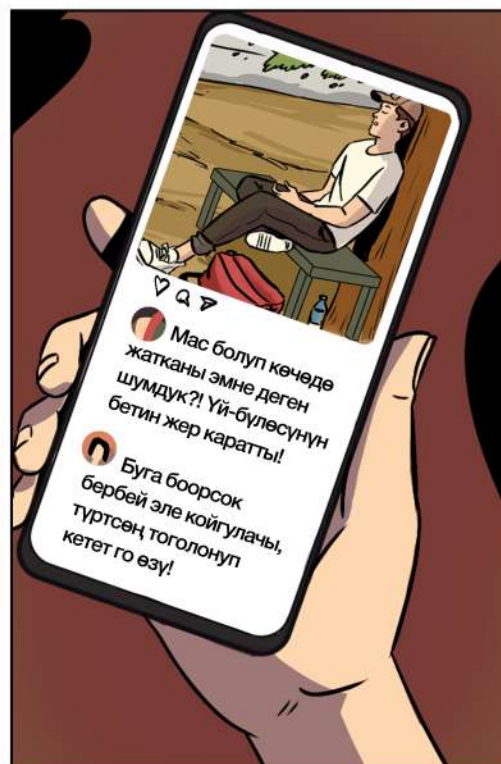

“Хайп — көрүүлөрүн кыймылдаткычы”

“Кастык тили – бул сөз эркиндиги эмес”

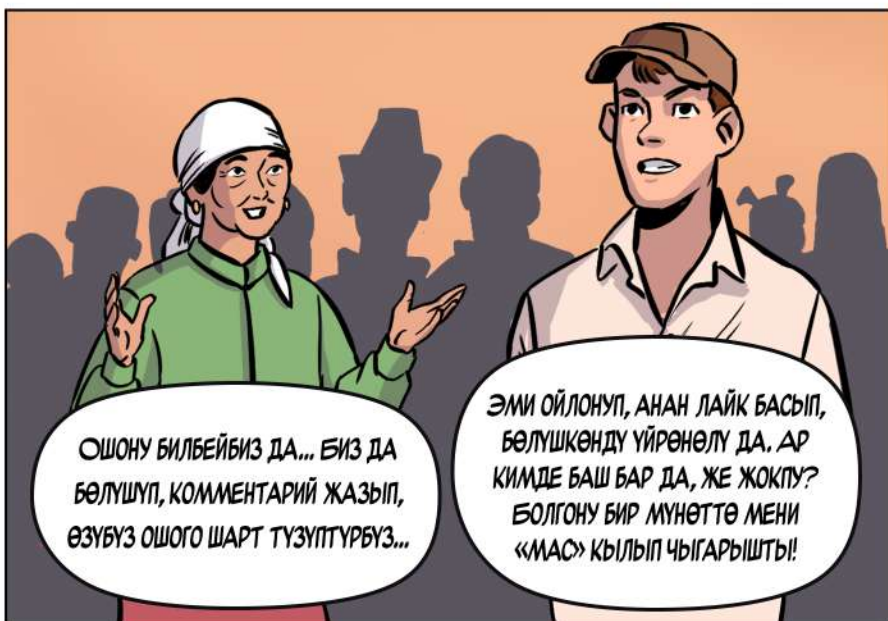
КЛУБ. ЖАШТАР МЕНЕН ЖУРНАЛИСТТЕР, БЛОГЕРЛЕР ЖОЛУГУШУУДА.

“Үнүң бар болсо — аны акыл менен колгон”

“Үнүң бар болсо — аны акыл менен колдон”

БИЛДИРҮҮ: Санариптик контенттин жаратуучусу — бул интернет жана санарип каражаттары аркылуу ар түрдүү маалыматтарды, ой-пикирлерди, сүрөт, видео, текст түрүндөгү материалдарды түзүп, коомчулукка сунуштаган адам. Мындай авторлор өз чыгармаларына ээлик кылуу укугуна гана эмес, анын мазмуну жана коомго тийгизген таасири үчүн моралдык жана укуктук жоопкерчилик да тартат. Ошондуктан алар мыйзам талаптарын жана коомдук адеп-ахлак эрежелерин сактоого тийиш.

Азыркы заманда ар бир адам, эгер кааласа, санариптик контенттин автору боло алат. Алар — блог жазгандар, видео тарткандар (влогерлер), аудио берүүлөрдү даярдагандар (подкастерлер), социалдык тармактарда иштеген адистер, журналисттер, макала жазуучулар (копирайтерлер), дизайнерлер, сүрөт жана видео операторлор, онлайн сабактарды уюштургандар, оюн түзүүчүлөр жана коомго таасир эте алган инфлюенсерлер.

Этикалык нормаларды бузуу кандай кесепеттерге алып келет?

•**ЭЛ ИШЕНИМИНЕН АЖЫРОО.** Контенттин сапаты төмөндөсө же жалган маалымат таратылса, окурман же көрүүчүлөр ишенбей, бара-бара четтеп кетиши мүмкүн. Бул автордун аброюна доо кетирет.

•**МЫЙЗАМ ЧЕГИНДЕГИ ЖООПКЕРЧИЛИК.** Башкаларды каралоо, жек көрүүчүлүккө үндөө, автордук укуктарды бузуу сыяктуу учурларда сотко чейинки же соттук териштирүүлөргө, айып пулдарга дуушар болуу ыктымал.

•**КООМДУК ТЕРС ТААСИРЛЕР.** Жалган маалымат таратуу, бирөөнү мазактоо же зомбулукка чакыруу коом ичиндеги пикир келишпестиктерди күчөтүп, жаңжалдарга алып келиши мүмкүн.

•**ПСИХОЛОГИЯЛЫК ЗЫЯН.** Агрессивдүү же басынтуучу контент адамдардын өзүнө болгон ишенимин азайтып, коркуу сезимин, көңүл чөгүүнү пайда кылышы мүмкүн. Айрым учурларда бул өтө оор психологиялык абалга – өз жанын кыюу тууралуу ойлорго чейин жеткириши мүмкүн.

•**БАРАКЧАНЫН ЖАБЫЛЫШЫ.** Социалдык тармактар эрежелерди бузган колдонуучуларды эскертүүсүз эле бөгөттөп же баракчаларын биротоло өчүрүп салышы мүмкүн.

СУНУШТАР:

1.МААЛЫМАТТЫ КЫЛДАТ ТЕКШЕРИҢИЗ. Угуп же окуп алып, так эмес маалыматты башкаларга таратпаңыз. Ар бир маалыматтын чын-төгүнүн билиш үчүн бир нече ишенимдүү булактан карап көрүү зарыл.

2.БАШКАЛАРДЫН ОЮН УРМАТТАҢЫЗ. Талкуу же пикир келишпестик учурунда сылык сүйлөп, адамды эмес, маселени талкуулаңыз. Тил тийгизүү, шылдыңдоо маселени чечпейт.

3.ЖЕКЕ МААЛЫМАТКА БОЛГОН УКУКТУ СЫЙЛАҢЫЗ. Башка адамдардын жеке маалыматтарын алардын уруксаты жок жайылтпаңыз. Фото, видео жана өзгөчө аброюна шек келтире турган материалдарды макулдуксуз жарыялоого болбойт.

4.БУЛЛИНГЕ АРАЛАШПАҢЫЗ. Интернеттеги шылдыңдоого, мазактоого катышпаңыз жана аны колдобоңуз. Эгер мындай көрүнүшкө күбө болсоңуз, платформа администрациясына же тиешелүү органдарга кабарлаңыз.

5.БАШКАЛАРДЫН ЭМГЕГИН БААЛАҢЫЗ. Эгер бирөөнүн тексти, сүрөтү же видеосу керек болуп калса, сөзсүз түрдө анын авторун жана кайдан алынганын көрсөтүңүз.

6.ЗЫЯН ТИЙГИЗБЕ! Ар бир жазганыңыз көптөгөн адамдарга таасир эте аларын унутпаңыз. Ал пикирди да өзгөртүшү мүмкүн, маанайга да, жүрүм-турумга да таасир бериши ыктымал. Жек көрүү, басмырлоо, бөлүп-жаруу мүнөзүндөгү контенттен алыс болуңуз.

7.КОЛДОНУП ЖАТКАН ПЛАТФОРМАҢЫЗДЫН ЭРЕЖЕЛЕРИН БИЛИП АЛЫҢЫЗ. Ар бир социалдык тармактын өзүнүн тартиби, жобосу болот. Ошол талаптарды алдын ала окуп чыгып, так сактоо — сиздин жоопкерчилигиңиз.

Бул басылма Internews ишке ашырып жаткан «Анык окуялар аркылуу аудиториянын туруктуулугун жогорулатуу» (CARAVAN) долбоорунун алкагында Европа Биримдиги тарабынан каржыланат. Анын мазмуну үчүн Жамааттык Медиа гана жоопкерчиликти жана ал Европа Биримдигинин жана Интерньюстун көз карашын сөзсүз түрдө чагылдырбайт.